

UNA MIRADA ECOSOCIAL A LA CULTURA

Guia per aplicar la perspectiva basada en la protecció de la natura, la justícia social i la cultura democràtica a les produccions culturals.

Per què sorgeix aquesta guia?

La producció cultural té com un dels seus objectius principals abordar **grans reptes** socials, afavorint la presa de consciència, la reflexió i la proposta de solucions. O, si més no, l'acompanyament simbòlic i emocional en la cerca de solucions. És probable que la humanitat no hagi hagut d'enfrontar-se mai a un problema tan crític com és l'actual **crisi climàtica i ecològica**.

Semblaria que la producció cultural hauria ja d'estar donant-li un protagonisme central a aquest repte. Però, no obstant això, en la majoria d'àmbits de la cultura el panorama és ben diferent. En l'escenari musical, teatral o cinematogràfic escassegen les creacions en què la crisi climàtica sigui la protagonista. I, quan ho és, massa sovint són aproximacions apocalíptiques, distòpiques, violentes o morboses, que no fan sinó contribuir a crear imaginari negatiu, que no motiven a **impulsar canvis** per trobar solucions al problema.

D'altra banda, no només estem davant d'una escassetat pel que fa als continguts. Una dimensió clau de la manca de focus de la producció cultural vers el canvi climàtic també té a veure amb els **models de producció i de negoci**. Als darrers anys, per exemple, s'ha començat a parlar, encara que tímidament, de l'impacte ecològic i social dels macrofestivals.

Durant el 2022, la Generalitat de Catalunya, a través de l'ICEC, va llançar el Pla C* Cultura pel Clima, i des de l'àrea de Cultura de l'Ajuntament de Tarragona i el col·lectiu La Liana, considerem que, a més d'aprofitar les accions que en ell es preveuen, cal sumar-s'hi, desenvolupant més recursos útils que puguin **ajudar a persones i organitzacions, que fan producció cultural al nostre territori, a incorporar una mirada ecosocial** a les seves creacions, programacions, activitats i processos. El resultat és aquest document, fruit d'un treball col·laboratiu entre diversos agents de la cultura i el medi ambient.

Què significa adoptar una mirada ecosocial?

El terme ecosocial, tot i que neix a principis dels anys 80, no s'ha popularitzat gaire més enllà de contextos específics com l'educació. Neix de la necessitat de vincular tres grans perspectives per a un **desenvolupament sostenible**, anant més enllà de la perspectiva estrictament ecològica:

Protecció de la natura

Conservació i regeneració dels ecosistemes amb l'objectiu de preservar la vida i biodiversitat a la Terra.

Justícia social

Cerca de l'equilibri i l'equitat a la societat per a l'enfortiment dels drets humans (més enllà de les lleis) i la igualtat d'oportunitats.

Cultura democràtica

Foment de les capacitats per a la participació de les persones en els processos de presa de decisions, exercint els seus drets i assumint responsabilitats.

La **mirada ecosocial** implica la transformació cap a relacions més justes entre persones i entre aquestes i les altres espècies i elements que conformen el medi ambient, promovent l'apoderament de les persones, el respecte i desenvolupament dels drets humans i, també, els de la natura.

En què consisteix la guia per aplicar la mirada ecosocial a la producció cultural?

Per tal d'ajudar els agents que, d'una manera o altra, treballen en la **producció cultural**, oferim aquesta guia, que funciona com una **autodiagnosi**, mitjançant la qual l'agent ha de respondre una sèrie de qüestions sobre les condicions i aspectes propis de la mirada ecosocial en relació amb la seva feina.

Hem volgut que aquesta guia sigui un document directe, sintètic i prou transversal per tal que pugui ser útil a agents culturals de diversos àmbits.

La guia s'estructura al voltant de quatre dimensions: **missatges**, **activitats**, **organització i processos** i **model econòmic**.

Missatges: Què es vol transmetre? Quins són els temes, les idees, els valors? Quins són els objectius que es persegueixen? Com s'incorporen a la producció cultural?

Activitats: Què fan les persones destinatàries? Quines actituds i comportaments es fomenten en el "públic" durant la seva interacció amb la producció cultural?

Organització i processos: Com es produeix? Com és el procés de presa de decisions? Com són els equips i les seves dinàmiques internes? Com són les relacions amb altres agents?

Ingressos: Quin model de finançament se segueix? Les polítiques de preus segueixen principis ètics i d'accessibilitat?

Com es fa servir aquesta guia?

Entenem que aquesta guia és viva i no un producte acabat. Per tal d'arribar a aquest punt, hem comptat amb aportacions de persones que ja incorporen la perspectiva ecosocial a la producció cultural, així com les d'altres àmbits com l'acció pel clima o el dret mediambiental. A aquestes aportacions hem sumat les d'altres professionals que treballen en la gestió cultural i la creació artística.

Caldrà que cada agent en faci una lectura aplicada al seu àmbit de treball, l'objectiu de fer una reflexió crítica al voltant dels eixos que defineixen la perspectiva ecosocial i les quatre dimensions de la producció culturals definides abans a aquest document.

A aquesta guia trobareu:

1. **Llenç per a aplicar la perspectiva ecosocial a la producció cultural.** Podeu fer-lo servir com a plantilla per a recollir reflexions i idees d'accions a portar a terme per reduir l'impacte negatiu ecològic i social de la vostra producció.
2. **Preguntes guia** per a orientar la reflexió durant l'exercici amb el llenç.
3. **Un exemple** del llenç aplicat a una producció cultural. En aquest cas, un festival de curtmetratges.

Llenç guia per a aplicar la perspectiva ecosocial

PROTECCIÓ DE LA NATURA

JUSTÍCIA SOCIAL I CULTURA DEMOCRÀTICA

MISSATGES

Què es vol transmetre; temes, idees, valors; objectius que es persegueixen; i com s'incorporen en la producció cultural.

- Es promou la consciència sobre l'impacte de l'acció humana en el medi?
- Es posa en valor la diversitat d'espècies?
- Les relacions representades (entre persones i entre éssers vius i medis naturals) són justes? En cas de no ser-ho, es promou la reflexió crítica al voltant d'aquestes?
- Les visions antropocèntriques, extractives, autoritàries no es normalitzen ni s'exalten i s'evita presentar les tecnologies com a solucions miraculoses per a resoldre les crisis climàtiques?
- Es valoren els cicles naturals com a formes d'adaptació davant dels canvis?

- Es tracten problemàtiques socials vinculades a les crisis climàtiques? De manera central o adjacent?
- Es posa en valor la diversitat social?
- Es fa valdre la col·laboració entre persones i col·lectius per davant de la competició o la submissió?
- Es promouen reflexions al voltant del futur en les que és possible evitar les distopies socials?

ACTIVITATS

Actituds i comportaments que es fomenten en el "públic" durant la seva interacció amb la producció.

- S'inclouen activitats que fomenten unes relacions justes i respectuoses amb el medi ambient?
- S'inclouen dinàmiques que impliquen interactuar amb altres persones no només amb la paraula, prenent consciència de la importància dels cossos?

- Es promou l'intercanvi d'experiències, coneixements i reflexions al voltant dels temes i missatges de creació?
- En paral·lel a l'activitat principal, es duen a terme activitats educatives o de presa de consciència al voltant dels temes i missatges representats?

ORGANITZACIÓ I PROCESSOS

Com es fa la presa de decisions, la configuració i dinàmiques dels equips, de les relacions amb altres agents, etc.

- S'analitza i es redueix l'impacte negatiu vers el medi ambient?
- S'apliquen les mesures necessàries per a minimitzar aquest impacte?
- Es col·labora amb diversos agents en l'àmbit local o regional (km-0).
- Es fa servir la mobilitat sostenible? Es promou i facilita?
- Es dissenyen les activitats per a poder ser realitzades en diverses ocasions en el futur amb recursos reaprofitables?

- S'analitza i es redueix l'impacte negatiu vers les persones i els col·lectius?
- S'involucra a persones incumbents i coneixedores dels temes representats a les creacions?
- Les relacions entre persones i agents són respectuoses i justes; no abusives ni precaritzants?
- La presa de decisions i els processos de reflexió previs a aquestes es fan de manera horitzontal i participativa?
- Es té cura dels processos vitals de les persones involucrades, afavorint la salut, l'equilibri entre temps personal i laboral?
- Es fomenta que hi hagi diversitat als equips?
- A l'hora de mesurar i avaluar l'èxit d'una producció es tenen en compte indicadors de procés com els esmentats en aquesta guia?

INGRESSOS

Ètica del finançament i accessibilitat en polítiques de preus.

- Es recorre a fonts de finançament ètiques i responsables amb el medi ambient, evitant el *greenwashing*?

- Es fan servir fonts de finançament ètiques i socialment responsables?
- El preu o cost d'accés de les destinatàries de la creació o producció cultural (en forma d'entrades, subscripcions o altres) evita la segregació de públics per motius econòmics?
- Es col·labora amb altres agents per a generar economies d'escala, compartint recursos i fonts de finançament?

**Llenç guia per a aplicar
la perspectiva ecosocial**

PROTECCIÓ DE LA NATURA

JUSTÍCIA SOCIAL I CULTURA DEMOCRÀTICA

MISSATGES

Què es vol transmetre; temes, idees, valors; objectius que es persegueixen; i com s'incorporen en la producció cultural.

ACTIVITATS

Actituds i comportaments que es fomenten en el "públic" durant la seva interacció amb la producció.

**ORGANITZACIÓ I
PROCESSOS**

Com es fa la presa de decisions, la configuració i dinàmiques dels equips, de les relacions amb altres agents, etc.

INGRESSOS

Ètica del finançament i accessibilitat en polítiques de preus.

Per omplir aquesta plantilla es fa una reflexió al voltant de les preguntes guia per a cadascun dels apartats.

Si la resposta a alguna pregunta és "NO", s'ha de reflexionar al voltant de l'aplicabilitat d'aquesta en el cas en qüestió i, en cas que ho sigui, apuntar alguna acció o mesura a incorporar a la producció cultural que permeti obtenir una resposta afirmativa.

A la propera pàgina trobareu un exemple.

**Llenç guia per a aplicar
la perspectiva ecosocial**

PROTECCIÓ DE LA NATURA

JUSTÍCIA SOCIAL I CULTURA DEMOCRÀTICA

MISSATGES

Què es vol transmetre; temes, idees, valors; objectius que es persegueixen; i com s'incorporen en la producció cultural.

ACTIVITATS

Actituds i comportaments que es fomenten en el "públic" durant la seva interacció amb la producció.

**ORGANITZACIÓ I
PROCESSOS**

Com es fa la presa de decisions, la configuració i dinàmiques dels equips, de les relacions amb altres agents, etc.

INGRESSOS

Ètica del finançament i accessibilitat en polítiques de preus.

EXEMPLE

PROTECCIÓ DE LA NATURA

JUSTÍCIA SOCIAL I CULTURA DEMOCRÀTICA

MISSATGES

Què es vol transmetre; temes, idees, valors; objectius que es persegueixen; i com s'incorporen en la producció cultural.

Hi ha seleccionats diversos curtmetratges tecno-optimistes, però no els cancel·larem sinó que farem alguna activitat de reflexió associada

Inclourem més curtmetratges al voltant dels impactes del canvi climàtic a la biodiversitat del planeta i a les condicions de vida de les persones

Crearem una categoria per reconèixer curtmetratges al voltant de l'economia social i solidària

ACTIVITATS

Actituds i comportaments que es fomenten en el "públic" durant la seva interacció amb la producció.

Després de cada curt es farà una breu introducció per a afavorir la reflexió crítica del missatge

Organitzarem tallers de videoperformance amb diversos agents per a crear curtmetratges amb temàtica ecosocial que es projectaran al festival

Es publicaran vídeos a XS amb crítiques dels curtmetratges a càrrec de persones expertes en ODS

ORGANITZACIÓ I PROCESSOS

Com es fa la presa de decisions, la configuració i dinàmiques dels equips, de les relacions amb altres agents, etc.

Canviarem les dates del festival per a evitar l'ús de climatització a les sales de projecció

No farem "tote bags" ni programa de mà. Els interiorismes es crearan amb elements reutilitzats d'altres actes previs

Evitarem vols

Fomentarem la captació de voluntàries entre persones de diversos barris de la ciutat

Millorarem la productivitat (amb metodologies i eines) per a reduir les jornades laborals i afavorir la conciliació

INGRESSOS

Ètica del finançament i accessibilitat en polítiques de preus.

No renovarem patrocini d'empresa de begudes que sobreexplota aqüífers i precaritzava a treballadores de comunitats vulnerables d'Amèrica Central

UNA MIRADA ECOSOCIAL A LA CULTURA

Guia per aplicar la perspectiva basada en la protecció de la natura, la justícia social i la cultura democràtica a les produccions culturals.

Aquest document està subjecte a una llicència de Creative Commons CC BY-NC-SA 3,0 ES. Aquesta llicència permet a altres persones compartir i adaptar el document, sempre i quan s'atorgui el reconeixement oportú a les autores, Ajuntament de Tarragona i Col·lectiu La Liana. No és permès l'ús del document per a finalitats comercials.